

lectura, però, m'he dit que, probablement, el títol no defineix la mirada que la Dolors ha portat a totes les coses visibles i invisibles... Diria que la mirada encantada es refereix a aquesta que tenim davant nostre, que quedà fixada en el moment d'escriure-la i que romandrà "immòbil" en el temps.

Voldria, abans d'acabar, felicitar a Concepció Canut i Àngels Santa pel treball d'edició i per haver embolcallat de manera tan encertada aquests retalls de vida. A Dolors Sistac per haber-se fet mereixedora de tan bones amigues... Això no es fruit de l'atzar, prou ho sap. Felicitar-la per aquest entusiasme que es capaç d'encomanar, per aquesta energia que brolla arreu, per la seva capacitat i voluntat de treball, per aquesta curiositat sense fronteres, i per aquesta mirada que capta, avalua, jutja, sospesa... i es torna literatura

No hi ha dubte, Dolors, que pertanys a aquest "tipus de dona gran entrenada a anar cap dintre, cultivada i conscient de la seva personalitat, a qui la font de l'edat pot proporcionar substància i bellesa permanents" que propugna Betty Friedan. Per a tu "la font de l'edat" est *fontaine de jeunesse*. Que hi puguis beure molts anys!

Lídia Anoll

Rafael Borràs Betriu, *Cambio de régimen*, Barcelona, Flor del Viento Ediciones, 2001, 433 pàgines.

República i Guerra Civil. Dos moments històrics que en el transcurs dels darrers anys s'han constituït com a principal centre d'atenció per a la historiografia espanyola i també per part d'estudiosos procedents d'altres disciplines de les ciències socials, especialment autors provinents del periodisme. En aquesta afirmació, hem de posar de manifest que deixem de banda aquells als quals es difícil ubicar entre el concepte de generador d'opinió o propagandista d'una determinada causa, les obres dels quals no tenen la finalitat de contribuir al coneixement historiogràfic (com si ho és l'objectiu de Borràs Betriu en aquesta obra i en la seva llarga i reconeguda trajectòria); com hem dit, són propagandistes d'una determinada causa, que al vocable Segona República hi relacionen crema d'esglésies, persecució de religiosos, revolució socialista, terror y caos. Per ells, no hi hagué República diferent a octubre de 1934.

Aquest nou interès per la República i la Guerra Civil ha tingut com a resultat, i en la seva vessant més positiva, la publicació d'una quantitat ingent d'obres relacionades amb aquesta etapa de la contemporaneïtat espanyola. A més a més, aquestes dos etapes històriques també han tingut un lloc destacat en l'opinió pública al llarg de l'any 2006, fent-se present en bona part dels

mitjans de comunicació o través de tot tipus d'actes commemoratius impulsats des de les institucions, els partits polítics o la societat civil, en el qual es commemorava el setanta-cinquè aniversari de la proclamació de la Segona República i el setantè aniversari de l'inici de la Guerra Civil

Cambio de régimen s'inscriu en aquest context general que fins ara hem intentat descriure, i en alguns casos l'obra participa en una tendència que consisteix a reduir el canvi històric a la categoria de l'anècdota o al fet de que les decisions de palau o de despatx el possibiliten. I és que Borràs Betriu centra l'esforç de la seva obra en una franja cronològica estreta, que va del dotze al disset d'abril, a partir de la qual analitza de forma minuciosa, i això sí, amb un excel·lent exercici de documentació, tots els passos que condueixen a la caiguda de la monarquia i a la proclamació del nou règim. Un canvi de règim centrat en una part destacable en la figura del monarca, Alfons XIII i en la institució que representa, fet que reflecteix l'interès de l'autor per la dinastia, a qui ja ha dedicat altres obres en els darrers anys.

La caiguda del règim monàrquic, però, no condueix al caos sinó que obre les portes a una *esperança*. I és sota d'aquest qualificatiu quan apreciem el règim que Borràs Betriu intenta reivindicar, aquell que li hauria agradat que fos i que no va ser: la república orteguiana, en la qual, més que les masses, sobretot hi tenien cabuda personatges com Miguel Maura, Alcalá Zamora o Romanones. Una república en la qual fer front a una herència de problemes no resolts des del segle XIX tal i com són una administració excessivament centralista i que xoca amb les reivindicacions catalanes i basques, un Exèrcit antidemocràtic, viciat per la intervenció en política, una Església nodrida a base de privilegis, uns contrastos socials accentuats per un context internacional de depressió econòmica i de polarització política, veritable sentit d'un projecte polític modernitzador, únicament hi és present en les darreres pàgines de l'obra, a mode de *palabras finales*.

Jordi Creus Expósito

Julián Casanova, *Anarquismo y Revolución en la sociedad rural aragonesa*. 1936-1938, Barcelona, Crítica, 2006, 368 pàgines.

Julián Casanova és una de les veus més autoritzades, del panorama historiogràfic espanyol sobre la guerra civil. Professor d'Història Contemporània de la Universitat de Saragossa i de prestigioses universitats de fora del país, l'autor ens ofereix la reimpressió d'una obra que es constituïa l'any 1985 com una de les primeres aproximacions de la historiografia a l'anarquisme i les col·lectivitzacions i que es torna a publicar, en el seu for-